

KU 37/16
PREZES

ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Warszawa, dnia 11 lutego 2016 r.

991100/0230-6/2016/SK

UNP: 2016-00040740

Pan
Stanisław Gogacz
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Uprzejmie informuję Pana Przewodniczącego, że do *projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw* (druk senacki nr 72), wskazanego w piśmie z dnia 22 stycznia br., znak: BPS/KU – 034/72/2/16, zgłaszam następujące uwagi.

I. Do art. 1 projektu.

1. W projekcie zmian do art. 83a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o sus”, wprowadzono pojęcie „wzruszenia decyzji”. Wprowadzenie terminu „wzruszenia decyzji” rodzić może szereg rozbieżności interpretacyjnych, w szczególności, że projekt odsyła do zasad „wzruszenia” określonych w przepisach k.p.a., które wprost nie określają zakresu pojęciowego tego terminu. Jest to termin używany często w doktrynie i orzecznictwie, jednak nie zdefiniowany ustawowo w przepisach k.p.a. Biorąc pod uwagę powyższe proponuję art. 83a ust. 1 ustawy o sus nadać następujące brzmienie:

„1. Decyzja ostateczna Zakładu, od której nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, może zostać przez Zakład uchylona, zmieniona lub unieważniona, na zasadach określonych w rozdziale 12 i 13 Kodeksu postępowania administracyjnego, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu.”.

Analogiczną zmianę należy wprowadzić w zdaniu wprowadzającym w art. 83a ust. 3, poprzez zastąpienie wyrazów „wzruszenia decyzji ostatecznej” wyrazami „uchylenia,

zmiany lub unieważnienia decyzji, na zasadach określonych w rozdziale 12 i 13 Kodeksu postępowania administracyjnego”.

2. Na tle projektowanego art. 83a ust. 3 pkt 2 powstała wątpliwość czy wprowadzone rozwiązanie nie spowoduje rozbieżności interpretacyjnych. Przedmiotowy przepis wprowadza regułę, zgodnie z którą gdy istnieje podstawa wzruszenia decyzji a sprawa została rozstrzygnięta orzeczeniem sądu, Zakład występuje do właściwego sądu ze skargą o wznowienie postępowania na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli prawo nie istnieje lub zobowiązanie jest wyższe niż określone w decyzji. Powoduje to sytuację, w której „podstawy wzruszenia decyzji” - przez co należy rozumieć m.in. podstawy do wznowienia postępowania, czyli przesłanki z art. 145 – 145a kpa, czy też podstawy do stwierdzenia nieważności decyzji, czyli przesłanki z art. 156 kpa – stałyby się podstawą do wniesienia skargi o wznowienie postępowania przed sądem powszechnym. Tymczasem przesłanki uzasadniające wznowienie postępowania przed sądem zostały wymienione w art. 401-403 kpc i nie są one tożsame z „podstawami wzruszenia decyzji”.

Zachowanie proponowanego brzmienia wprowadzałoby nowe, poza kpc, przesłanki do wznowienia postępowania przed sądem, co może prowadzić do kolizji z przepisami kpc.

Do art. 5.

Analiza uregulowań zawartych w projekcie, wprowadzających zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998r r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą emerytalną”, a także praktyka wynikająca z dotychczasowej realizacji art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej prowadzi do wniosku, że konieczne jest pozostawienie w ustawie emerytalnej przepisów szczegółowo regulujących omawianą materię. Przepisy te powinny jednak być odpowiednio znowelizowane w kierunku uwzględniającym zalecenia wynikające z w/wym. wyroku Trybunału.

W związku z powyższym zgłaszam propozycję nadania następującego brzmienia art. 114 ustawy emerytalnej:

„Art. 114. 1. W sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) *po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość;*
 - 2) *decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;*
 - 3) *przyznanie świadczeń lub obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.*
2. *O wszczęciu postępowania z urzędu w sprawie uchylecia decyzji, o której mowa w ust. 1, organ rentowy zawiadamia niezwłocznie osobę zainteresowaną.*
3. *Uchylenie decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić:*
- 1) *z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 1 i 2 - jeżeli od dnia wydania decyzji upłynęło 5 lat, a w przypadku, gdy świadczenia lub ich wysokość zostały ustalone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę uprawnioną do świadczenia – 10 lat;*
 - 2) *z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 3 - jeżeli od dnia wydania decyzji upłynęły 3 lata.*
4. *Przepisu ust. 3 nie stosuje się, jeżeli:*
- 1) *w wyniku uchylecia decyzji z przyczyn określonych w ust. 1, osoba zainteresowana nabędzie prawo do świadczenia lub świadczenia w wyższej wysokości, z uwzględnieniem art. 133 ust. 1 pkt 2;*
 - 2) *uchyleciu podlega decyzja o ustaleniu kapitału początkowego, który nie został uwzględniony do obliczenia wysokości emerytury ustalonej prawomocną decyzją.*
5. *Organ rentowy może odstąpić od uchylecia decyzji, z wyłączeniem decyzji, o której mowa w ust. 4 pkt 2, z przyczyn określonych w ust. 1 pkt 3, jeżeli z uwagi na stan zdrowia, wiek lub inne szczególne okoliczności, odmowa prawa do świadczeń lub obniżenia ich wysokości wiązałaby się dla zainteresowanego z istotnymi, negatywnymi skutkami.*
6. *W przypadku, gdy istnieje podstawa do uchylecia prawomocnej decyzji, a sprawa została rozstrzygnięta orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy:*
- 1) *uchyla i wydaje nową decyzję, w której ustala prawo do świadczeń lub podwyższa ich wysokość;*

- 2) *występuje do organu odwoławczego ze skargą o wznowienie postępowania na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli prawo do świadczeń nie istnieje lub świadczenia przysługują w niższej wysokości;*
- 3) *wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub w części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego.”.*

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że propozycja wyrażona w art. 114 ust. 6 pkt 2 ustawy emerytalnej zawiera rozwiązanie analogiczne do projektowanego art. 83a ust. 3 pkt 2 ustawy o sus. W przypadku uwzględnienia uwagi wyrażonej w pkt I.2 i dokonania zmiany brzmienia art. 83a ust. 3 pkt 2 ustawy o sus analogiczna zmiana będzie niezbędna w proponowanym art. 114 ust. 6 pkt 2 ustawy emerytalnej.

Ponadto – z uwagi na przedstawioną propozycję nowego art. 114 – proponuje się skreślenie regulacji wynikającej z art. 5 pkt 2 projektu i pozostawienie dotychczasowego brzmienia art. 175 ust. 4 ustawy emerytalnej.

II. Skutki finansowe

Z uwagi na to, że skutek nowelizacji, zakazem weryfikacji zostaną objęte świadczenia emerytalne i rentowe, w których:

- 1) od daty doręczenia decyzji ustalającej prawo/wysokość świadczenia do daty ujawnienia nowych okoliczności lub dowodów, uzasadniających stwierdzenie braku prawa do świadczenia lub obniżenia jego wysokości, upłynął okres 5 lat,
- 2) od daty doręczenia decyzji ustalającej prawo/wysokość świadczenia do daty stwierdzenia błędu organu rentowego, skutkującego ustaleniem prawa do świadczenia lub zawyżeniem jego wysokości, upłynął okres 3 lat lub krótszy, jeśli są spełnione przesłanki do zastosowania zasady „proporcjonalności” oraz
- 3) od daty doręczenia decyzji ustalającej prawo/wysokość świadczenia do daty stwierdzenia, że decyzja została wydana na podstawie fałszywych dowodów, minęło 10 lat,

skutki finansowe dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych mogą być co najwyżej związane z brakiem możliwości wycofania z obrotu prawnego wadliwych decyzji. Skutki finansowe będą uzależnione od tego, ile takich spraw zostanie ujawnionych i w jakiej wysokości. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dysponuje danymi, które pozwoliłyby na oszacowanie skutków finansowych. Tym niemniej wydaje się, że nie będą one znaczące w skali wydatków FUS.

Art. 1 senackiego projektu ustawy zmieniający art. 83a ustawy o sus będzie miał również wpływ na wzruszanie decyzji dotyczących świadczeń krótkoterminowych wypłacanych przez Zakład. Okres wypłacania tych świadczeń jest z zasady krótki i w związku z tym przypadki, o których mowa w nowelizacji, są nieliczne. Ze względu na małą skalę zjawiska w odniesieniu do świadczeń krótkoterminowych, nie jest prowadzona systemowa, szczegółowa analityka spraw w tym zakresie.

Y
Łopacińska
p. o. PREZES
ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
Łopacińska
Elżbieta Łopacińska